

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

PL ISSN 0023-5983

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik XCIII

Nr 1

WARSZAWA 1986

<http://rcin.org.pl>

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

ROCZNIK XCIII
1986

1

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA – POZNAŃ 1986

<http://rcin.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Banaszkiewicz (sekretarz), Witold Biegański, Andrzej Brożek, Adam Galos, Antoni Gąsiorowski, Stanisław Gierszewski, Aleksander Gieysztor, Tadeusz Jędruszczak (przewodniczący), Irena Koberdowa, Czesław Madajczyk, Jerzy Maternicki, Jerzy Michalski (redaktor), Edward Potkowski, Emanuel Rostworowski, Henryk Samsonowicz, Monika Senkowska-Gluck (zastępca redaktora), Andrzej Skrzypek (zastępca redaktora), Witold Stankiewicz, Jacek Staszewski, Józef R. Szaflik, Tomasz Szarota, Jerzy Topolski, Lech Trzeciakowski, Witold Tyloch, Jan Wimmer, Aleksandra Witkowska, Marian Wojciechowski

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31-02-61

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE — ODDZIAŁ W POZNANIU

Nakład 3366+144 egzemplarzy. Arkuszy wyd. 28,0. Arkuszy druk. 19,375+1 wklejka+1 wkładka. Papier druk. sat. kl. V, 70 g. Oddano do składania w marcu 1986 r. Podpisano do druku i druk ukończono w listopadzie 1986 r. Zam. nr 149/157. P-30. Cena zł 170,—

DRUKARNIA UNIwersytetu IM. A. MICKIEWICZA W POZNANIU

СОДЕРЖАНИЕ

Станислав Былина — Образ потустороннего мира в западном христианстве в конце средневековья	3
Павел Добровольски — Проповедник и слушатели: Винченцы Феррер (1350 - 1419) в глазах своей аудитории	23
Анджей Вежбицки — Категория национального характера в историографическом творчестве Иоахима Лелевеля	43
Влодзимеж Бородзей — Польско-Французские переговоры 1945 - 1947: забытый эпизод в истории дипломатии	75

ОБЗОРЫ — ПОЛЕМИКИ — ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Дискуссия по вопросу майского переворота	111
Анджей Выробиш — Понятие исторических регионов в польской науке	133
Петр Боровски, Витольд Станкевич — Несколько замечаний о книге Я. Собчака под заглавием „Юридическое положение татарского населения в Великом Княжестве Литовском	149
Ежи Матерницки — Польская историческая среда в 1918 - 1939 гг. Методологические предпосылки исследований, их организация и достигнутые до сих пор результаты	165

РЕЦЕНЗИОННЫЕ СТАТЬИ

Збигнев Вуйцик — Новый труд на тему первых казацких восстаний .	187
Рышард Радзик — О формировании современных народов	195
Рецензии	203
Хроника	265
In memoriam	281

TABLE DES MATIERES

Stanisław Bylina, L'image de l'au-delà dans la chrétienté occidentale à la fin du Moyen Age	3
Paweł Dobrowolski, Le prédicateur et son auditoire: Vincent Ferrier (1350 - 1419)	23
Andrzej Wierzbicki, Le caractère national dans l'oeuvre historique de Joachim Lelewel	43
Włodzimierz Borodziej, Entretiens polono-français 1945 - 1947	75

REVUES—POLÉMIQUES—PROPOSITIONS

Une discussion sur le coup d'Etat de mai	111
Andrzej Wyrobisz, La notion des régions historiques dans l'historiographie polonaise	133
Piotr Borawski, Witold Stankiewicz, Quelques observations sur le livre de J Sobczak „La situation juridique de la population tatare dans le Grand-Duché de Lituanie	149
Jerzy Maternicki, Le milieu des historiens polonais 1918 - 1939. Principes méthodologiques des recherches, leur organisation et résultats obtenus jusqu'à présent	165

COMPTE-RENDUS

Zbigniew Wójcik, Un nouvel ouvrage sur les premières insurrections des Cosaques	187
Ryszard Radzik, La formation des peuples modernes	195
Comptes rendus	203
Chronique	265
In memoriam	281

SPIS TREŚCI

Stanisław Bylina — Obraz zaświatów w chrześcijaństwie zachodnim u schyłku Średniowiecza	3
Paweł Dobrowolski — Kaznodzieja i słuchacze: Wincenty Ferrer (1350 - 1419) w ocenie swego audytorium	23
Andrzej Wierzbicki — Kategoria charakteru narodowego w twórczości historycznej Joachima Lelewela	43
Włodzimierz Borodziej — Rozmowy polsko-francuskie 1945 - 1947: Zapomniany epizod z historii dyplomacji	75

PRZEGLĄDY—POLEMIKI—PROPOZYCJE

Andrzej Ajnenkiel, Tadeusz Jędruszczyk, Józef Kowalski, Zbigniew Landau, Andrzej Paczkowski, Andrzej Zakrzewski, Janusz Żarnowski — Dyskusja o zamachu majowym	111
Andrzej Wyrobisz — O pojmowaniu regionów historycznych w nauce polskiej	133
Piotr Borawski, Witold Sienkiewicz — Kilka uwag o książce J. Sobczaka pt. <i>Położenie prawne ludności tatarskiej w Wielkim Księstwie Litewskim</i>	149
Jerzy Maternicki — Polskie środowisko historyczne w latach 1918 - 1939. Założenia metodologiczne badań, ich organizacja i dotychczasowe wyniki	165

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Zbigniew Wójcik — Nowa praca o pierwszych powstaniach kozackich	187
Ryszard Radzik — O formowaniu się nowoczesnych narodów	195

•

A. Angenendt, Kaiserherrschaft und Königstaufe. Kaiser, Könige und Päpste als geistliche Patrone in der abendländischen Missionsgeschichte — Roman Michałowski	203
E. Potkowski, Książka, rękopiśmienna w kulturze Polski średniowiecznej — Józef Szymański	207
Die Hauptinstruktionen Clemens' VIII. für die Nuntien und Legaten an den europäischen Fürstenhöfen 1592 - 1605 — Edward Opaliński	212
Historia sejmu polskiego, t. I: Do schyłku szlacheckiej Rzeczypospolitej, pod red. J. Michalskiego — Henryk Olszewski	218
Z. Kiereś, Szlachta i magnateria Rzeczypospolitej wobec Francji w latach 1573 - 1660 — Henryk Wisner	223
O. Garstein, Rome and the Counter-Reformation in Scandinavia until the Establishment of the S. Congregatio de Propaganda Fide in 1622, based on Source Material in the Kolsrud Collection (1583 - 1622) — Danuta Bogdan i Janusz Małek	225

J. Dygdała, Życie polityczne Prus Królewskich u schyłku ich związku z Rzeczpospolitą w XVIII wieku — Jerzy Michalski	229
M. Vovelle. La mentalité révolutionnaire. Société et mentalités sous la Révolution française — Monika Senkowska-Gluck	233
L. Królik, Organizacja diecezji łuckiej i brzeskiej od XVI do XVIII w. — Maciej Sobieraj	235
Wieś i rolnictwo ziem pfm.-wsch. Polski w II połowie XIX i w początkach XX wieku — Wiesław Jerulank	238
A. Czubiński, Komunistyczna Partia Polski (1918-1939) — Józef Kowalski	240
B. Grott, Nacjonalizm i religia. Proces zespalania nacjonalizmu z katolicyzmem w jedną całość ideową w myśli Narodowej Demokracji 1921-1939 — Piotr Szydlowski	244
J. Majchrowski, Silni — zwarci — gotowi. Myśl polityczna Obozu Zjednoczenia Narodowego — Roman Wapiński	248
J. Szczypek, Władysław Sikorski — fakty i legendy — Andrzej Pasternak	252
P. Vošahlikova, Československa sociální demokracie a Národní fronta — Marek Kazimierz Kamiński	254
A. Koryn, Rumunia w polityce wielkich mocarstw 1944-1947 — Włodzimierz Borodziej	257
M. Kosman, Z dziejów Biblioteki Kórnickiej — Stanisław Nawrocki	259
Miscellanea Historico-Archivistica, t. I: 175-lecie Archiwum (Główneg. Akt Dawnych — Marceli Kosman	261

KRONIKA

Łódź w planach eksterminacyjnych okupanta hitlerowskiego (1939-1945) — Marek Budziarek	265
Częstochowa i jej miejsce w kulturze polskiej — Andrzej J. Zakrzewski	267
Faszyzm i okupacja — Andrzej Szczypek	268
Rewolucja 1905 r. na ziemiach polskich — problemy społeczne i narodowe. Konferencja naukowa w dniu 11 czerwca 1985 r. — Marian Miszczuk	270
XX jubileuszowa konferencja historyków PRL i ZSRR — Otilda Wyszomirska-Kuźmińska	272
Sesja naukowa w Warszawie z okazji 90 rocznicy powstania politycznego ruchu ludowego — Arkadiusz Kołodziejczyk	274
Druga konferencja z cyklu „Środowiska historyczne Drugiej Rzeczypospolitej” — Jerzy Serczyk	276
Konferencja „Wojsko Polskie 1914-1922” — Marek Rezler	277
Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Historycznego — Ewa Wasilewska	279

IN MEMORIAM

Bogusław Leśnodorski (27 V 1914-1 VII 1985) — Stanisław Trawkowski	281
Bogusław Leśnodorski — jako historyk prawa — Katarzyna Sójka-Zielińska	287
Bogusław Leśnodorski historyk ideologii epoki Oświecenia — Andrzej Zahorski	291
Halira Evert-Kappesova (27 XII 1904-10 VI 1985) — Waldemar Cerań	293
Niels Skyum Nielsen (1920-3 X 1982) — Karol Górski	296
Marian Kujawski (19 VIII 1921-29 VI 1983) — Władysław Rostocki	297

LISTY DO REDAKCJI

Uwagi do sprawozdania z obrad Sekcji I podczas Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich — Ryszarda Czepulis-Rastenis	299
Odpowiedź na recenzję J. Zdrenki pracy pt. <i>Związki Śląska i Pomorza Zachodniego z Polską w XV w.</i> — Zygmunt Beras	299
Uwagi do recenzji J. Ciągwy o pracach dotyczących emigracji słowackiej — Andrzej Brzdek	300
Replika w sprawie recenzji M. Chachaja „ <i>Taurellus i Polacy</i> ”	301
W odpowiedzi Stefanowi Folaronowi — Marian Chachaj	303

Cena zł 170,—

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Warunki prenumeraty

Cena prenumeraty krajowej

rocznie zł 680,— półrocznie zł 340,—

Prenumeratę na kraj przyjmuje się:

- do dnia 10 listopada na I półrocze roku następnego i na cały rok następny
- do dnia 1 czerwca na II półrocze roku bieżącego.

Instytucje i zakłady pracy zamawiają prenumeratę w miejscowych Oddziałach RSW „Prasa—Książka—Ruch”, w miejscowościach zaś. w których nie ma Oddziałów RSW -- w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa—Książka—Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11, w terminach podanych dla prenumeraty krajowej; Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Bieżące i archiwalne numery można nabyć lub zamówić we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa oraz w księgarniach naukowych „Domu Książki”.

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the

Foreign Trade Enterprise

ARS POLONA

00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Poland

Our bankers:

BANK HANDLOWY WARSZAWA S. A.

Indeks 36310